

การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาอังกฤษโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน
ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี
The Development of English Language Teachers Competency
on Learning Management by Using the Lesson Study of Elementary Schools
in Nonthaburi Province

ศิตา เยี่ยมขันติถาวร

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Corresponding author, E-mail: sita_1383@hotmail.com, โทร. 089-0679660

บทคัดย่อ

จุดประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ คือ 1) เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาอังกฤษโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรีการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาจำนวน 6 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา 3 โรงเรียน ในจังหวัดนนทบุรี ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยมีผู้วิจัยในฐานะบุคคลภายนอกและครูทั้ง 6 คนในฐานะผู้ปฏิบัติงาน การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ระยะที่ 1 ก่อนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน และ ระยะที่ 2 ระหว่างการดำเนินการพัฒนาบทเรียนร่วมกันในระยะที่ 2 นั้นแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ (1) วางแผน (2) สอนและสังเกต (3) สะท้อนผล ผลการวิจัยประกอบด้วยข้อค้นพบที่เกิดจากการใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาตนเองของครูอย่างต่อเนื่อง ข้อสำคัญคือครูต้องประยุกต์แนวคิดและแนวทางให้เข้ากับสถานการณ์จริงและกระทำอย่างสม่ำเสมอจนกระทั่งกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร

คำสำคัญ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาวิชาชีพครู ภาษาอังกฤษ โรงเรียนระดับประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this study were 1) to enhance teachers' competencies on learning management using Lesson Study of English teachers in elementary schools in Nonthaburi and 2) to study the guidance for the implementation of best practices using Lesson Study in schools in Nonthaburi. The study was participatory action research. The research participants were 6 English teachers from 3 elementary schools in Nonthaburi province, selected by purposive sampling technique. The researcher played the outsider role and 6 teachers were practitioners. The research was divided into 2 phases; 1) before using Lesson Study and 2) between using Lesson Study. There were 3 processes in phrase 2 which were (1) planning the lesson, (2) teaching and observing the lesson and (3) reflecting

the lesson on its effects. The findings from this research include a discussion of the elements contained in Lesson Study and the guidance for the implementation of best practice that may be beneficial to incorporate into continuing professional teacher development programs; however teachers need to adapt them to actual contexts to achieve instructional development and do it regularly as an organizational culture.

Keywords: Lesson Study, Learning Management, Professional Teacher Development, English Language, Elementary School Level

1. บทนำ

การพัฒนาวิชาชีพของตนอยู่อย่างสม่ำเสมอเป็นหน้าที่หลักหน้าที่หนึ่งของครูทุกคนคงจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 81 ที่ได้กำหนดบทบาทบัญญัติให้มีการพัฒนาวิชาชีพครูไว้ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (4) ซึ่งได้กำหนดบทบาทบัญญัติให้มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คุุณอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คุุณอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ดังนั้นเราจึงได้พบเห็นการอบรมเพื่อพัฒนาวิธีการสอน สื่อการสอน กิจกรรมและนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ เนื่องจากสิ่งเหล่านั้นเปรียบเสมือนเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอนที่ครูต้องพัฒนาตนเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งในกระบวนการพัฒนาตนเองของครู ดังที่ ฮอลลิงส์เวิร์ธ และ โอลิเวอร์ (Hollingsworth and Oliver, 2005) ได้กล่าวไว้ว่า Lesson Study (การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ของครูที่พัฒนาขึ้นในประเทศญี่ปุ่น เกิดขึ้นจากการที่ครูได้พบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอและปฏิบัติร่วมกันทุกขั้นตอนได้แก่ การสร้างแผนการสอน การปฏิบัติการสอน การประเมินและการวิพากษ์ร่วมกัน

ชาธินี ตรีวิธัญญ (2550) ได้ระบุไว้ว่า การพัฒนาบทเรียนร่วมกันนั้นเป็นทางเลือกใหม่ในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นการทำงานศึกษาวิจัยร่วมกันของกลุ่มครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทการทำงานจริงในชั้นเรียนและสถานศึกษาของตนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในระยะยาวเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนไปพร้อมกันด้วย

วิจารณ์ พานิช (2557) ได้เขียนเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน แต่ใช้คำทับศัพท์ว่า Lesson Study ซึ่งหมายถึง ระบบและกระบวนการพัฒนาครูที่สร้างและพัฒนาขึ้นในวงการการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นมานานกว่า 1 ศตวรรษ เป็นระบบที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา มุ่งไปที่การจัดการชั้นเรียนที่เน้นแนวคิดของนักเรียนเป็นประการสำคัญ ชั้นเรียนที่เกิดขึ้นจึงเป็นชั้นเรียนที่มีนักเรียนเป็นจุดศูนย์กลางอย่างแท้จริง โดยเริ่มจากการวางแผนการสอน การนำแผนการสอนไปใช้ การสังเกตการณ์สอน และการสะท้อนหลังสอน การที่ได้สังเกตการสอนจริงในชั้นเรียน ทำให้ครูได้เข้าใจและเห็นภาพว่าการสอนที่ดีนั้นควรเป็นอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่ตนกำลังเรียนได้ดียิ่งขึ้น

นฤมล อินทร์ประสิทธิ์ (2552) ได้กล่าวถึงการพัฒนาบทเรียนร่วมกันไว้เช่นกันในการศึกษาวิจัย แต่ใช้ชื่อว่า “การศึกษาชั้นเรียน” ซึ่งหมายถึงวิธีการหนึ่งในการพัฒนาวิชาชีพที่มีฐานอยู่บนความพยายามที่จะปรับปรุงโรงเรียนจากภายใน มีผลทำให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของตน เปลี่ยนแปลงเจตคติที่มีต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเกิดกระบวนการคิด

จากที่ยกมา ถึงแม้ว่าวิชาการการศึกษาไทยจะใช้ชื่อแนวคิดนี้แตกต่างกัน แต่เราจะรู้จักแนวคิดนี้เป็นภาษาอังกฤษว่า Lesson Study และความหมายของ Lesson Study หรือการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน คือแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนและก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งตัวครูและนักเรียนไปพร้อม ๆ กัน ถึงแม้ในการกำเนิดแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันในประเทศญี่ปุ่นจะเน้นไปที่ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ แต่ในปัจจุบันมีครู อาจารย์ นักการศึกษาและนักวิจัยทางการศึกษาได้นำแนวคิดนี้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนในหลากหลายวิชา ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และ วิทยาศาสตร์ และยังนำไปใช้ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลกศึกษาได้จากงานวิจัยในประเทศต่าง ๆ เช่นในสหรัฐอเมริกา (Fernandez, Cannon, & Chokshi, 2003) สหราชอาณาจักร (Doig & Groves, 2011) และ ออสเตรเลีย (Hollingsworth & Oliver, 2005).

สำหรับกระบวนการการพัฒนาบทเรียนร่วมกันนั้นผู้วิจัยหลายคนได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนที่แตกต่างกันแต่มีวิธีการที่คล้ายคลึงกันเช่น เลวิส (Lewis, 2002) ได้เสนอขั้นตอนไว้ 4 ขั้นตอนคือ 1) ตั้งเป้าหมายและร่วมกันวางแผน 2) ปฏิบัติการ 3) สะท้อนผล และ 4) สอนบทเรียนนั้นใหม่อีกครั้ง ชาริณี ตรีวรัญญู (2550) ได้กล่าวถึงการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันไว้ โดยระบุว่ากระบวนการพัฒนาบทเรียนไม่ได้มีขั้นตอนที่เคร่งครัด สมาชิกสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามได้มีการเสนอขั้นตอนสำคัญไว้ 3 ขั้นตอน คือ 1) วางแผน 2) ปฏิบัติการ และ 3) สะท้อนผล เช่นเดียวกับ นฤมล อินทรประสิทธิ์ (2552) ที่ได้เสนอกระบวนการการพัฒนาบทเรียนร่วมกันไว้ 3 ขั้นตอน คือ 1) ร่วมมือกันสร้างแผนการสอนของครู 2) ร่วมกันสังเกตการสอน 3) ประชุมเพื่อสะท้อนผลการสอนร่วมกัน ดังนั้น ถ้าไม่มีการสอนบทเรียนเดิมซ้ำอีกครั้ง เราสามารถสรุปขั้นตอนใหญ่ได้ 3 ขั้นตอน โดยสามารถอธิบายขั้นตอนดังกล่าวได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ตั้งเป้าหมายและร่วมกันวางแผน/ วางแผนหรือ /ร่วมมือกันสร้างแผนการสอนของครู

เริ่มต้นที่การตั้งเป้าหมายการเรียนการสอน เช่น มุ่งพัฒนาทักษะการคิด การสื่อสาร และ กระบวนการแก้ปัญหา จากนั้นจึงร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้และเขียนเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ครูเข้าใจความต่อเนื่องของกิจกรรมสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละชั้น ทำให้การจัดการกิจกรรมสอดคล้องกับคำสั่ง และเป้าหมายที่ตั้งไว้รวมไปถึงการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการ/ร่วมกันสังเกตการสอน

ในขั้นนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อยคือ การสอน และการสังเกต ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ขั้นการสอนคือ การที่ครูนำแผนการสอนที่ได้พัฒนาร่วมกันไปใช้สอนในชั้นเรียน ส่วนขั้นการสังเกตคือการที่สมาชิกคนอื่น ๆ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างที่ครูทำการสอนและบันทึกผล ทั้งนี้ระหว่างการเรียนการสอนนั้น สมาชิกคนอื่น ๆ ต้องไม่ให้ความช่วยเหลือใด ๆ นอกจากการเก็บข้อมูล นอกจากนี้ในการสังเกตเพื่อเก็บข้อมูลนั้น จะมุ่งเน้นที่การพัฒนาการสอนให้ดีกว่าเดิม ทั้งนี้สมาชิกในกลุ่มสามารถสังเกตได้หลายประเด็นที่เกี่ยวข้องเช่น การสังเกตนักเรียนในด้านพัฒนาการ กระบวนการคิด การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม กระบวนการทำงานกลุ่ม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นยังสามารถสังเกตรู เรื่องการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน บรรยากาศในชั้นเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันด้วย

ขั้นตอนที่ 3 สะท้อนผล/ประชุมเพื่อสะท้อนผลการสอนร่วมกัน

การสะท้อนผลเป็นขั้นที่เน้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของสมาชิก โดยครูผู้สอนต้องเป็นคนเริ่มอภิปรายถึงการสอนในคาบที่ใช้บทเรียนที่ได้พัฒนาขึ้นว่ามีความพอใจมากน้อยเพียงใดรวมทั้งระบุปัญหาอุปสรรคข้อผิดพลาด รวมถึงสิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขสำหรับการสอนครั้งต่อไป จากนั้นให้สมาชิกคนอื่นอภิปรายผลที่ได้จากการ

สังเกตตามประเด็นที่ได้กล่าวไปแล้ว ระหว่างที่สมาชิกคนอื่น ๆ อภิปราย ครูผู้สอนต้องเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก จดจำและนำเอาข้อสังเกตไปปรับปรุงเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป ถ้าเป็นไปได้หลังจากที่สะท้อนผลแล้ว ครูสามารถนำข้อเสนอแนะที่ได้รับไปปรับปรุงและทำการสอนหัวข้อเดิมอีกครั้งเพื่อดูว่ามีการพัฒนาไปในทิศทางใด

จากความสำเร็จและความสอดคล้องในการพัฒนาครู ผู้วิจัยจึงมุ่งทำวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาอังกฤษโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรีขึ้นเพื่อค้นหาว่าแนวทางการพัฒนาบทเรียนร่วมกันนั้นจะช่วยพัฒนาครูได้อย่างไร และมีแนวทางปฏิบัติอย่างไรบ้างเพื่อถ่ายทอดให้ครูภาษาอังกฤษได้นำเป็นแนวทางและหลักปฏิบัติไปประยุกต์เพื่อช่วยในการพัฒนาตนเองในด้านการสอนต่อไป

2. จุดประสงค์วิจัย

- 1) เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาอังกฤษโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

3. ขอบเขตการวิจัย และระเบียบวิธีการวิจัย

3.1 ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มศึกษา

กลุ่มที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาจำนวน 6 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา 3 โรงเรียน ในจังหวัดนนทบุรี ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์การเลือกโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้บริหารสนใจและให้การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องระหว่างการดำเนินการวิจัย เกณฑ์การเลือกครูในโรงเรียนที่สนใจ คือ มีความสนใจและเข้าร่วมการดำเนินงานด้วยความสมัครใจ ในงานวิจัยนี้สามารถแบ่งกลุ่มการพัฒนาบทเรียนร่วมกันออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

- 1) กลุ่มที่ 1 ครูไทยทั้งสองคน และผู้วิจัย สังเกตนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
- 2) กลุ่มที่ 2 ครูไทย 1 คน ครูชาวฟิลิปปินส์ 1 คน และผู้วิจัยสังเกตนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
- 3) กลุ่มที่ 3 ครูไทย 1 คน ครูชาวฟิลิปปินส์ 1 คน และผู้วิจัยสังเกตนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.2 ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยผู้วิจัยเป็นบุคคลภายนอก (Outsider) ครูภาษาอังกฤษในฐานะผู้ปฏิบัติงาน (Practitioner) การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ก่อนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

ระยะนี้เป็นการศึกษาสภาพ บริบทของครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มที่ศึกษา เพื่อการวางแผนการดำเนินงานในกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันที่สอดคล้องกับบริบท ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาของครูและโรงเรียน และเพื่อกำหนดตัวบ่งชี้เฉพาะและการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนเข้าสู่ระยะการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การสังเกตการสอนของครูที่เข้าร่วมกลุ่มศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในระยะนี้ ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสังเกตการสอนและแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ระยะที่ 2 ระหว่างการดำเนินการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

ระยะนี้เป็นการดำเนินการตามกระบวนการของการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน โดยเป็นการกำหนดที่มาจากผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 โดยจะใช้การดำเนินงานตามวงจรวิจัยปฏิบัติการ 2 วงจร โดยแต่ละวงจรจะดำเนินงานตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลใน 3 ส่วน เพื่อศึกษาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู คือ แผนการจัดการเรียนรู้ ข้อมูลจากการปฏิบัติการเรียนการสอนของครู และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มศึกษาบทเรียน เพื่อแสดงถึงผลของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในระยะนี้ ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสังเกตการสอนแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการประชุม และแบบสะท้อนการสอนของครู

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

4. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

4.1 ผลการใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ระยะที่ 1

การวิเคราะห์โดยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดการเรียนการสอนโดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 การออกแบบการเรียนรู้สอดคล้องอย่างเป็นระบบ

ผู้วิจัยพบว่าครูมีความเข้าใจในเรื่องพื้นฐานการทำแผนการสอนเป็นอย่างดี โดยกล่าวว่า การทำแผนการสอนต้องศึกษาจากหลักสูตร ตัวชี้วัด และ ตัววัดดูประสงค์ให้สอดคล้องกัน โดยต้องคำนึงถึงความสามารถของนักเรียนด้วย และคำนึงถึงผลลัพธ์ของนักเรียนเป็นหลักว่า ในการสอนแต่ละครั้งนักเรียนจะได้อะไรในคาบเรียน ส่วนแผนที่ดีนั้น ครูทุกคนกล่าวว่าต้องมีขั้นตอนที่ชัดเจนและปฏิบัติได้จริงที่สำคัญต้องสอดคล้องกันทั้งตัวชี้วัด วัดดูประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

ประเด็นที่ 2 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยพบว่าครูทุกคนมีความเข้าใจเรื่องพื้นฐานการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญได้ในส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะเรื่องการสอนที่เน้นกระบวนการคิดและการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามครูทุกคนยังคงกล่าวว่าคุณยังทำได้ไม่เต็มกำลังเท่าที่ควร เนื่องด้วยปัจจัยหลายประการ เช่น จำนวนนักเรียนในชั้น กิจกรรมบางกิจกรรมต้องใช้สถานที่ซึ่งสถานที่ในชั้นเรียนไม่เอื้ออำนวยในการจัดกิจกรรมนั้น อุปกรณ์และสื่อในการจัดการเรียนการสอนมีมูลค่าสูงเกินกว่าจะจัดหาให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนได้ เป็นต้น

ประเด็นที่ 3 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ

ผู้วิจัยพบว่าครูทุกคนมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอย่างง่ายเพื่อใช้ประกอบการสอน และมีการใช้สื่อสำเร็จรูปอื่น ๆ จากอินเทอร์เน็ตเช่น เกม รูปภาพ และคลิปวิดีโอ ทั้งนี้ครูยังไม่ค่อยเข้าใจความหมาย และความแตกต่างของสื่อ นวัตกรรมและสารสนเทศอย่างถ่องแท้

ประเด็นที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผู้วิจัยพบว่าครูเข้าใจพื้นฐานการวัดและประเมินผลเบื้องต้น เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์กับการวัดและประเมินผล อย่างไรก็ดี ครูยังไม่เข้าใจเรื่องการประเมินตามสภาพจริงอย่างถ่องแท้ และไม่แน่ใจว่าตนเคยวัดและประเมินตามสภาพจริงหรือไม่

การวิเคราะห์จากการสังเกตการสอน

ด้านการจัดการเรียนการสอน

ด้านแผนการสอน ครูทั้ง 3 กลุ่ม ยังไม่มีหลักการเขียนแผนการสอนที่ถูกต้อง และ แผนที่เขียนมานั้นไม่ได้เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้แผนที่นำเสนอมานั้นยังเรียงลำดับขั้นตอนไม่ตึกนักร ทำให้การสอนมีการติดขัด ข้ามขั้นตอนไปบ้าง และครูไม่ได้เขียนการวัดและประเมินมาในแผนการสอนด้วย

การนำเข้าสู่บทเรียน

มีการนำเข้าสู่บทเรียนได้ดีด้วยการเล่นเกมและร้องเพลง ทำให้นักเรียนสนใจและกระตือรือร้น แต่การเล่นเกมนั้นกลับเป็นเพียงการทบทวนบทเรียนเดิมเท่านั้นไม่เกี่ยวกับบทเรียนที่จะต้องเรียนในวันนี้ และบางเกมยังใช้เวลามากพอสมควร ที่สำคัญครูบางคนยังอธิบายกติกาและขั้นตอนของกิจกรรมไม่ชัดเจน

การสอน

การเชื่อมโยงในกิจกรรมแต่ละกิจกรรมยังไม่ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะถ้ากิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนไม่เกี่ยวกับบทเรียนในวันนั้นเลย ดังนั้นบทเรียนในวันนั้นจะขาดการเชื่อมโยงไป นอกจากนี้ครูไม่ได้ศึกษามาก่อนว่านักเรียนเคยเรียนคำศัพท์ที่จะสอนในบทเรียนวันนั้นหรือไม่ โดยครูอาจไม่เคยศึกษาตัวชี้วัดของชั้นเรียนอื่น หรือไม่เคยรู้มาก่อนว่าก่อนที่นักเรียนจะมาเรียนระดับชั้นนี้เคยได้เรียนคำศัพท์คำไหนมาแล้วบ้าง เพราะฉะนั้นคำศัพท์บางคำนักเรียนจึงรู้ความหมายแล้ว การทบทวนซ้ำ ๆ และใช้เวลานานจนเกินไปอาจทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย นอกจากนี้ครูจะเน้นการสะกดคำ ไม่มีการเน้นการออกเสียงตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ และไม่มีการแก้ไขการออกเสียงของนักเรียนเลย ที่สำคัญครูไม่สามารถวัดประเมินผลได้เลยว่านักเรียนสามารถสะกดและออกเสียงได้ถูกต้องหรือไม่ โดยในการกำหนดเป้าหมายนั้นทุกกลุ่มต้องการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนให้ได้ แต่จากการสังเกตการสอนในระยะแรก นักเรียนมีโอกาสนสื่อสารน้อยมาก และครูไม่มีการแก้ไขความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการพูดหรือการออกเสียงเลย

กิจกรรม

ในการสอนภาษาอังกฤษครูมีการให้นักเรียนทำกิจกรรมสนทนากลุ่มตามโครงสร้างประโยคที่ได้สอนไปในคาบนั้น แต่ด้วยข้อจำกัดเรื่องขนาดของห้องเรียนที่มีจำนวนนักเรียนค่อนข้างมาก ครูจึงไม่มีโอกาสเดินรอบ ๆ เพื่อสังเกตนักเรียนในเรื่องการออกเสียงหรือการใช้รูปประโยคว่าถูกต้องหรือไม่ ดังนั้นจึงไม่สามารถแก้ไขข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการออกเสียงและรูปประโยคของนักเรียนได้ นอกจากนี้ นักเรียนที่อยู่บริเวณด้านหลังห้องก็ไม่เข้าใจกิจกรรมด้วยว่าครูให้ทำกิจกรรมใดจึงไม่ปฏิบัติตาม และทำกิจกรรมอื่น ๆ แทน

ด้านครูผู้สอน

ในด้านนี้ผู้วิจัยจะมุ่งสังเกตเฉพาะพฤติกรรมที่สามารถพัฒนาเพื่อการจัดการเรียนการสอน จะไม่จับจ้องพฤติกรรมที่เป็นลักษณะธรรมชาติที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้โดยทันที ผู้วิจัยสังเกตว่า ครูทุกคนไม่เดินมายังบริเวณหลังชั้นเรียน จะอยู่บริเวณหน้าชั้นเรียนเท่านั้น อย่างไรก็ตามการถามและตอบคำถามในชั้นเรียน ครูมักจะถามนักเรียนที่นั่งหน้าชั้น ซึ่งจะทำให้นักเรียนที่ไม่ให้ความสนใจเรียนอยู่แล้ว ทำกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากกิจกรรมที่ครูดำเนินอยู่ในขณะนั้น นอกจากนี้ครูมักใช้คำถามปลายปิด และคำถามเดิมซ้ำ ๆ หลายครั้งในขณะที่ดำเนินการสอน

ครูจำเป็นต้องใช้เครื่องขยายเสียงเนื่องจากเสียงครูค่อนข้างเบา ประกอบกับบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่งที่มีห้องติดกัน ทำให้สามารถได้ยินเสียงจากห้องอื่น และมีเสียงจากภายนอกเล็ดลอดเข้ามาตลอดเวลาระหว่างการเรียนการสอน ถ้าเสียงของครูเบาและกิจกรรมขณะนั้นไม่น่าสนใจ ไม่ค่อยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนเท่าที่ควร เมื่อนักเรียนไม่ได้ยินเสียงได้ชัดเจน นักเรียนจึงไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ และหมดความสนใจในกิจกรรมในที่สุด

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ดำเนินไปอย่างดี นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม เมื่อครูพูดว่าเราจะเล่นเกม นักเรียนก็ลุกขึ้นจัดโต๊ะเก้าอี้ที่ข้างห้องเพื่อเว้นช่องว่างตรงกลางเพื่อเล่นเกมทันที หรือแสดงความกระตือรือร้นต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ

ด้านสื่อการสอน

ครูทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดสร้างสรรค์ที่ดี มีการประยุกต์ใช้สื่อรอบตัวมาเล่นเกม เช่นการใช้ไม้ตีแมลงวัน การใช้แผ่นพีเจอร์บอร์ดเหลือใช้ มาเป็นอุปกรณ์เล่นเกม ซึ่งอุปกรณ์ดังกล่าวไม่ได้มีราคาแพงและไม่เป็นอันตรายต่อนักเรียนด้วย นอกจากนี้สื่อดังกล่าวแล้ว ครูยังมีการใช้สื่อพาวเวอร์พอยต์มาใช้ประกอบการเรียนการสอน และสื่ออื่น ๆ ที่ประดิษฐ์ขึ้น เช่น บัตรคำ บัตรภาพ บัตรตัวอักษรต่าง ๆ แต่สื่อบางสื่อมีขนาดเล็กเกินไป นักเรียนที่นั่งบริเวณหลังห้องจะเห็นสื่อได้ไม่ชัดเจน

ด้านการควบคุมชั้นเรียน

ครูทั้ง 3 ควบคุมชั้นเรียนได้ดี แต่อาจมีปัจจัยอื่นที่ทำให้การควบคุมชั้นเรียนบางช่วงมีปัญหาบ้าง เช่นการที่ครูเสียงเบาเกินไป หรือเสียงห้องอื่นเล็ดลอดเข้ามา แต่โดยรวมแล้วครูสามารถควบคุมชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี

ระยะที่ 2 ในระยะนี้ผู้วิจัยได้ปฏิบัติ 2 วงจร คือ สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มหลังจากดำเนินการเสร็จสิ้นทั้ง 2 วงจรแล้ว

ในการปฏิบัติทั้ง 2 วงจรนั้นสามารถอธิบายสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. ขั้ววางแผน

ในขั้นนี้กลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วมกันได้แก่ ครู ผู้ดำเนินการ (ผู้วิจัยหรือหรือตัวแทนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช) และผู้มีส่วนร่วมร่วมกันวางแผนบทเรียนขึ้น ในการปฏิบัติการจริงในขั้นนี้นั้น ครูผู้สอนเป็นผู้เขียนแผนการจัดการเรียนการสอน และขอคำปรึกษาจากผู้ดำเนินการ และผู้มีส่วนร่วม ซึ่งทั้งสองคือสมาชิกกลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วมกันนั่นเอง จากนั้นครูเตรียมสื่อการสอน โดยมีสมาชิกในกลุ่มให้ความช่วยเหลือในการจัดทำสื่อ ขั้นตอนนี้ จากการสังเกตและสอบถาม พบว่า ตามปกติครูมักจะเขียนแผนการสอนด้วยตนเองและส่งแผนการสอนนั้นแก่รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ อาทิตย์ละ 1 ครั้งเพื่อทำการตรวจสอบก่อนทำการสอน ในบางครั้งแผนการสอนที่เขียนขึ้นไม่ละเอียดเท่าที่ควรเพราะขาดการตรวจสอบและเป็นการพัฒนาแผนเพียงลำพัง นอกจากนี้คำศัพท์บางคำครูก็ไม่แน่ใจว่านักเรียนเคยเรียนคำ ๆ นั้นไปแล้วหรือไม่ รวมถึงรูปประโยคต่าง ๆ การที่สมาชิกคนอื่นมีส่วนร่วมในการตรวจและให้ข้อเสนอแนะในการทำแผนการสอน ทำให้เห็นข้อบกพร่องของแผนการสอนของตนก่อนที่จะส่งไปยังรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของโรงเรียน อีกหนึ่งประเด็นที่สังเกตเห็นคือ ครูไม่ค่อยผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มักใช้สื่อเดิมที่มีอยู่แล้ว หรือรูปภาพที่พิมพ์ออกมาจากอินเทอร์เน็ตซึ่งมีขนาดเล็ก นักเรียนไม่สามารถมองเห็นได้จากระยะไกล การพัฒนาบทเรียนร่วมกันทำให้ครูและสมาชิกคนอื่น ๆ ได้ร่วมกันผลิตสื่อชิ้นใหม่เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนรวมถึงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อและกิจกรรมที่ต้องใช้สื่อชิ้นนั้น ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันตามแนวทางการพัฒนาบทเรียนร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับชาโรน ตรีวิญญู

(2550) ที่ได้กล่าวว่า การพัฒนาบทเรียนร่วมกันช่วยพัฒนาความสามารถในการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง นอกเหนือจากครู สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มก็เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกันด้วย

2. ขั้นตอนการปฏิบัติการ

ในการปฏิบัติการขั้นนี้ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนคือ การสอนและการสังเกตการสอน โดยที่ครูผู้สอนจะเป็นผู้ปฏิบัติการสอนเพียงคนเดียว สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มจะนั่งอยู่บริเวณหลังห้อง สังเกตและบันทึกการสอน จากการสังเกตการสอน ผู้วิจัยสามารถอธิบายลักษณะการสอนของครูได้ดังนี้

ด้านการจัดการเรียนการสอน

1) ในการเขียนแผนการสอนนั้น ครูพัฒนาการเขียนได้ดีขึ้น ครูเขียนจุดประสงค์สอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระสำคัญ ครูสามารถเขียนจุดประสงค์ได้ครบทั้ง 3 ด้าน คือความรู้ ทักษะ และทัศนคติ และยังสอดคล้องกับการวัดผล สามารถวัดผลได้ครบและครอบคลุมตามแผน

2) ครูสามารถสอนได้ตามลำดับขั้นตอนในแผนการสอนที่เขียนมา มีวิธีการและเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นครูมีการทบทวนความรู้เดิมก่อนสอดแทรกความรู้ใหม่

3) กิจกรรมต่าง ๆ มีความต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นทำให้ครูไม่ลืมกิจกรรมตามแผนการสอน กิจกรรมที่นักเรียนให้ความสนใจในทุกระดับชั้น และทุกห้องเรียนที่ได้เข้าสังเกตคือ การร้องเพลงและแสดงท่าทางประกอบเพลง ส่วนกิจกรรมเกมนั้น เมื่อครูกล่าวว่า “เราจะร่วมเล่นเกมกัน” นักเรียนทุกคนมีความกระตือรือร้น และครูสามารถอธิบายกติกาการเล่น เกมได้ชัดเจนขึ้น และเกมที่ใช้ประกอบการสอนนั้นมีความเหมาะสม ไม่ใช้เวลานานเกินไป เชื่อมโยงกับบทเรียนและมีความสนุกสนาน

4) การควบคุมชั้นเรียนนั้น ครูทุกคนทำได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่านักเรียนบางคนจะพูดคุยกัน เล่นกัน แต่เมื่อครูใช้ทักษะการใช้สายตา เรียกชื่อและภาษาท่าทางที่ได้มีการพูดคุยกันในกลุ่มจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่ม นักเรียนจะหยุดพฤติกรรมดังกล่าวโดยทันที ผู้วิจัยสังเกตพบว่า ครูทุกคนพูดเสียงดังขึ้น ค่อนข้างเข้มงวดกับนักเรียนมากขึ้น และมีการใช้สายตา ท่าทางที่สื่อความหมายให้นักเรียนหยุดพฤติกรรมที่ไม่สมควรขณะดำเนินการเรียนการสอน

5) ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนระหว่างครูและนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเป็นไปด้วยดี ผู้วิจัยสังเกตว่า ครูจำชื่อและพฤติกรรมของนักเรียนได้ทุกคน รู้จุดอ่อนของนักเรียนแต่ละคนเป็นอย่างดี นักเรียนทุกคนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันระหว่างการทำกิจกรรมต่าง ๆ

ด้านครูผู้สอน

ครูสังเกตนักเรียนมากขึ้น และสามารถเรียกชื่อนักเรียนที่ดูเหมือนไม่ให้ความสนใจในกิจกรรม เพื่อตอบคำถาม และร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ได้ ครูแสดงความสนใจกับนักเรียนที่นั่งบริเวณหลังห้องมากขึ้นด้วย มีการเดินมาดูขณะทำกิจกรรมไปงานต่าง ๆ นอกจากนี้ครูสอนด้วยเสียงที่ดังขึ้น แต่ไม่ใช้ลักษณะตะโกน มีการใช้คำถามที่หลากหลายมากขึ้น และให้การเสริมแรงเป็นคำชมมากขึ้น ที่สำคัญครูมีการใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนมากขึ้นกว่าเดิมด้วย

ด้านสื่อการสอน

ครูทั้ง 3 กลุ่มมีการใช้สื่อที่สร้างสรรค์และน่าสนใจอยู่แล้ว แต่อาจมีปัญหาเรื่องจำนวนและขนาดของสื่อ รวมทั้งกิจกรรมในการนำสื่อไปใช้ประกอบ หลังจากการใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน สื่อที่ใช้มีขนาดใหญ่ขึ้น และมีจำนวนที่เพียงพอต่อนักเรียนในชั้นเรียน รวมทั้งกิจกรรมที่ใช้สื่อประกอบก็มีความน่าสนใจและสนุกสนานเพิ่มขึ้นด้วย

3. ชั้นสะท้อนผล

ในขั้นนี้จะเกิดขึ้นหลังจากดำเนินการสอนเสร็จสิ้น สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะมาพูดคุยเกี่ยวกับข้อสังเกต ข้อดี ข้อเสีย รวมถึงความสำเร็จและความล้มเหลวในการสอนวันนั้น

ครูภาษาอังกฤษแต่ละโรงเรียนเปิดใจในการเสนอความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม ครูทุกคนยอมรับข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ดีในการสะท้อนผลครั้งแรกนั้นครูมักมีเหตุผลอันสืบเนื่องมาจากข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น “ดิฉันมีเวลาไม่เพียงพอเนื่องจากงานอื่น ๆ ในโรงเรียน เช่น กิจกรรมของนักเรียนและงานเอกสารต่าง ๆ ” “นักเรียนบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน” และ “งบประมาณในการซื้อและจัดทำสื่อค่อนข้างน้อย” สมาชิกในกลุ่มผลัดกันสะท้อนข้อสังเกตที่ได้และร่วมกันอภิปรายสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกัน ในครั้งที่สองนั้น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าครูผู้สอนมีความสุขขึ้น มั่นใจขึ้น และกล่าวถึงความสำเร็จของการสอนของคาบที่ผ่านมามากกว่าความล้มเหลวและข้อผิดพลาด อย่างไรก็ตามสมาชิกยังคงให้ข้อสังเกตของการสอนครั้งนั้น และให้ข้อเสนอแนะในการสอนครั้งต่อไป

ในขั้นนี้ใช้เวลาประมาณ 45-60 นาที จากการสอบถาม ครูและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม ทุกคนรู้สึกสนุก และ เห็นประโยชน์ในการใช้แนวคิดนี้ในการพัฒนาตนเองโดยตั้งใจว่าจะนำไปใช้ในการดำเนินการเรียนการสอนต่อไปในชีวิตประจำวัน และจะชักนำให้เพื่อนครูคนอื่น ๆ ในโรงเรียนใช้แนวคิดนี้ด้วย ครูทุกคนเห็นว่าแนวคิดนี้จะดีและมีประโยชน์มากหากได้กระทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ White (2004) ที่เสนอว่าการเรียนรู้ของครูและการพัฒนาครูจะมีความหมายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หากกระบวนการพัฒนานั้น ๆ เป็นส่วนหนึ่งในการทำงานประจำวันของครูหรือของเพื่อนร่วมงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ครูทุกคนระบุว่าตนเห็นถึงประโยชน์ของการพัฒนาบทเรียนร่วมกันอย่างมากโดยสามารถสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ครูไม่รู้สึกโดดเดี่ยวในการทำงานอีกต่อไป เพราะในแต่ละชั้นตอนมีสมาชิกร่วมกันให้คำปรึกษาตั้งแต่การวางแผนการสอน การทำสื่อ การสร้างกิจกรรม ตลอดจนการสอน ไปจนถึงการช่วยแก้ไขปัญหาทั้งในชั้นเรียน และนักเรียนรายบุคคล
2. ครูได้รับความรู้มากขึ้นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทั้งเรื่องเทคนิคการสอน สื่อการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีเจตคติที่ดีขึ้น
3. ครูได้เรียนรู้ข้อผิดพลาดของตนในเรื่องการสอน และได้รับคำแนะนำเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดนั้นครูคนหนึ่งในกลุ่มศึกษากล่าวว่า “ดิฉันชอบการสะท้อนผล เพราะจะได้เห็นข้อผิดพลาดของตนเองเพื่อปรับปรุงได้ถูกทาง ในการสอนครั้งที่สองดิฉันได้นำข้อเสนอแนะจากครั้งแรกมาปฏิบัติทำให้รู้สึกมั่นใจมากขึ้น”
4. ครูมีทักษะในการเขียนแผนการสอนได้ดีขึ้น จากเดิมที่เขียนด้วยตนเอง และส่งรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการอาทิตย์ละหนึ่งครั้ง แต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน แผนการสอนแต่ละแผนได้มีการปรับแก้จากคำแนะนำของเพื่อนร่วมกลุ่มก่อนจะส่งรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการต่อไป
5. ครูสองกลุ่มที่มีเพื่อนร่วมกลุ่มเป็นครูชาวต่างชาติระบุว่าครูได้ใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น และได้ถามข้อสงสัยที่ตนไม่ทราบเกี่ยวกับตัวภาษาและยังได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกันด้วย ครูในกลุ่มศึกษาคนหนึ่งได้กล่าวว่า “การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูต่างชาติ ทำให้ดิฉันได้กิจกรรมและสื่อใหม่ ๆ มาใช้ ทำให้ไม่จำเจกับกิจกรรมและสื่อเดิม ยังช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนมากขึ้นด้วย”

4.2 แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของครูภาษาอังกฤษ

1. ในการพัฒนาบทเรียนร่วมกันวิชาภาษาอังกฤษนั้น การเลือกสมาชิกมีความสำคัญมาก นอกจากจะต้องเลือกคนที่มีลักษณะคล้ายกัน คนที่เรามีความสบายใจที่จะพูดคุย และให้เข้าร่วมด้วยทุกขั้นตอน สำหรับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ แนวทางการดำเนินงานอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการเลือกเพื่อนร่วมกลุ่มคือ หนึ่งในสมาชิกควรเป็นชาวต่างชาติ เนื่องจากครูจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อและกิจกรรม รวมไปถึงเทคนิคการเรียนการสอนได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น ครูไทยยังได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษได้มากขึ้นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และได้มีโอกาสเพิ่มพูนคำศัพท์มากขึ้น ได้ถามข้อสงสัยเกี่ยวกับตัวภาษา วัฒนธรรม และการออกเสียง เพื่อช่วยเป็นแนวทางในการสอนต่อไปด้วย

2. ครูที่เข้าร่วมการพัฒนาบทเรียนร่วมกันควรเปิดใจรับฟังความคิดของเพื่อนร่วมกลุ่ม และไม่อ้างว่าข้อผิดพลาดนั้นเกิดจากสิ่งอื่นหรือเกิดจากผู้อื่น เช่น นักเรียนไม่ตั้งใจเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ สถานที่ไม่เอื้ออำนวย การเปิดใจเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ๆ ในกระบวนการการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ดังที่ Peter Dudley (2014) ได้ระบุไว้ว่า การเปิดใจเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะช่วยให้เปลี่ยนความคิดและเปลี่ยนการปฏิบัติตนได้

3. การวิเคราะห์ตนเองเป็นอีกข้อหนึ่งที่ครูในกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันควรเรียนรู้และฝึกฝน อาจเริ่มจากการสังเกต การตั้งสมมติฐานข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นและรับฟังจากการวิพากษ์ของเพื่อนร่วมกลุ่มว่าตรงกันหรือไม่

4. การดำเนินการภายใต้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันนี้ควรกระทำอย่างสม่ำเสมอเป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน โดยไม่คิดว่าเป็นภาระงานเพิ่มขึ้นจากเดิม มิใช่ทำเพียงชั่วคราวชั่วคราวเท่านั้น สอดคล้องกับ Lewis, Perry, and Hurd (2004) ที่เสนอว่าการเรียนรู้ของครูและการพัฒนาครูจะมีความหมายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ถ้ากระบวนการพัฒนานั้นเป็นส่วนหนึ่งในการทำงานประจำวันของครูและยังสอดคล้องกับ (Stigler & Hiebert, 1999) ที่กล่าวว่าการพัฒนาบทเรียนคือการรวมกลุ่มกันของครูที่ต้องมีการพบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอในระยะเวลาหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นหลายเดือนจนกระทั่งเป็นปี

5. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรสนับสนุนให้มีการเพิ่มจำนวนสมาชิกในกลุ่มการพัฒนาบทเรียนร่วมกันให้มากขึ้น โดยให้มีผู้เชี่ยวชาญทางการสอนภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษ หรือภาษาศาสตร์รวมอยู่ในกลุ่มด้วย

2. ควรรวมกลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วมกันต่อไป และปฏิบัติจนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรโดยไม่คิดว่าเป็นภาระงานเพิ่ม

6. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการนำแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนไปใช้ในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา เป็นต้น

2. ควรมีการเก็บข้อมูลจากนักเรียนด้วย เช่น ผลการเรียนรู้ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรม และสื่อที่ครูใช้ และความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอน

7. บทสรุป

จากผลการวิจัย การพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถใช้ในการพัฒนาตนเองของครู ซึ่งจากการดำเนินการวิจัยพบว่ากระบวนการนี้สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูได้ ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อบทเรียน การเขียนแผนการสอน การผลิตและการใช้สื่อ รวมทั้งการจัดการชั้นเรียนไม่ว่าจะเป็นนักเรียน และบรรยากาศในชั้นเรียน สามารถช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นจุดศูนย์กลางและพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนด้วย ที่สำคัญที่สุดคือการช่วยครูให้พัฒนาตนเองเรื่องความสามารถในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมไปถึงการทำงานร่วมกันของครูภายในโรงเรียน ถ้าครูค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนตนเองทั้งแนวคิด การปฏิบัติและวิธีการทำงานให้เป็นระบบ ถ่ายทอดแนวคิด วิธีการ ร่วมกันอภิปรายข้อผิดพลาดตั้งแต่จุดเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงจุดใหญ่เพื่อหาหนทางแก้ไข ปรับปรุงวิธีการสอน สื่อ กิจกรรมการเรียนการสอน การเปลี่ยนแปลงนักเรียนทั้งด้านผลการเรียน ทักษะ และพฤติกรรมย่อมเป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้น ดังนั้นแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันจึงไม่เพียงช่วยครูในการพัฒนาตนเอง แต่ยังช่วยนักเรียน และการศึกษาของประเทศชาติอีกด้วย

8. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณครูที่เข้าร่วมโครงการการวิจัยครั้งนี้ที่ได้รับความร่วมมือตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดทั้งที่มีภาระงานมากมาย ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและ ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยรังสิต ที่ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง และได้รับการเผยแพร่ในครั้งนี้

บรรณานุกรม

- ชาโรณี ตรีวิธัญญ. (2550). *การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตามแนวคิด การศึกษาผ่านบทเรียน* (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล อินทร์ประสิทธิ์. (2552). *การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study): นวัตกรรมเพื่อพัฒนาครูและนักเรียน*(ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). *Lesson Study*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2560, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/569248>
- Doig, B., & Groves, S. (2011). Japanese lesson study: teacher professional development through communities of inquiry. *Mathematics teacher education and development*, (13),77-93.
- Dudley, P. (2014). *Lesson Study: a handbook*. Retrieved from www.lessonstudy.co.uk
- Fernandez, C., Cannon, J., & Chokshi, S. (2003). A U.S.-Japan lesson study collaboration reveals critical lenses for examining practice. *Teaching and Teacher Education*, (19), 171–185.
- Fernandez, C., & Chokshi, S. (2002). A practical guide to translating lesson study for a U.S. setting. *Phi Delta Kappan*, 84(2), 128-134.
- Hollingsworth, H., & Oliver, D. (2005). Lesson study : A professional learning model that actually makes a difference. In J. Mousley, L. Bragg & C. Campbell (Eds.), *Mathematics – Celebrating Achievement: 2005 MAV Conference* (pp. 168–175). Melbourne: MAV.

- Lewis, C. (2002). *Lesson study : A handbook of teacher-led instructional change*. Philadelphia: Research for Better Schools.
- Lewis, C., & Hurd, J. (2004). A deeper look at lesson study. *Educational Leadership*, 61(5), 6-11.
- Stigler, J., & Hiebert, J. (1999). *The teaching gap: Best ideas from the world's teachers for improving education in the classroom*. New York: The Free Press.
- White, A. (2004). *The lesson study approach to implementing change, Paper presented at SEAMEO-UNESCO Education Congress and EXPO Secretariat, Bangkok, Thailand*. Retrieved December 19, 2005, from www.seameo-unesco.org/fullpaper/MMM1/101/FP.doc
- Yoshida, M. (1999). Lesson study: A case of a Japanese approach to improving instruction through school-based teacher development. *Dissertation Abstracts International*, 60 (11).

Translated Thai References

- Inprasitha, N. (2009). *Lesson Study: An Innovation for Teacher and Student Development* (Doctoral dissertation). Khon Kaen : Khon Kaen University. [in Thai]
- Panich,V. (2014). *Lesson Study*. Retrieved June 15, 2017, from <https://www.gotoknow.org/posts/569248> [in Thai]
- Triwaranyu, C. (2007). *Development of Teacher Instructional Capacity for Improving Student Learning through Lesson Student Approach* (Doctoral dissertation). Bangkok : Chulalongkorn University. [in Thai]